

AUDITORLIK XIZMATLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA
INNOVATSION YONDASHUVLAR

Zokirov Azizbek Sayfullo o'g'li

O'zbekiston Respublikasi bank-moliya akademiyasi magistranti

azizbek.zokirov.92@bk.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada auditorlik xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Auditorlik faoliyatida zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt (AI), blokcheyn, va robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA) kabi yondashuvlar joriy etilishi xizmatlarning sifatini oshirish, jarayonlarni tezlashtirish va xarajatlarni kamaytirishga xizmat qilishi ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, raqamli transformatsiyaning auditorlik xizmatlarining raqobatbardoshligiga ijobiy ta'siri tahlil qilinadi. Innovatsiyalarni joriy etish orqali auditorlik xizmatlarini modernizatsiya qilish va raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: auditorlik xizmatlari, raqobatbardoshlik, innovatsion yondashuvlar, sun'iy intellekt, blokcheyn, robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish, raqamli transformatsiya, audit modernizatsiyasi.

Kirish. Hozirgi zamonaviy iqtisodiy sharoitlar, texnologiyalar rivojlanishi bilan bir qatorda, biznes sektorining raqobatbardoshligini oshirishga katta e'tibor qaratmoqda. Auditorlik xizmatlari ham bu jarayondan chetda qolmay, mijozlarning talablariga mos keladigan sifatli xizmatlarni taqdim etishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni kengaytirmoqda. Innovatsion yondashuvlar auditorlik faoliyatini modernizatsiyalash, jarayonlarni tezlashtirish va aniqligini oshirish imkonini beradi.

Ushbu maqolada auditorlik xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirishda sun'iy intellekt (AI), blokcheyn texnologiyasi, robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA) kabi innovatsion texnologiyalarning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Innovatsion yondashuvlar orqali auditorlik xizmatlarini rivojlantirish va ular orqali samaradorlikni oshirish masalalari tahlil qilinadi. Mazkur texnologiyalarning auditorlik jarayonlarini qanday takomillashtirishi va bu jarayonlar orqali raqobatbardoshlikni oshirish usullari o'rganiladi.

Auditorlik xizmatlari global iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi. So'nggi yillarda texnologik taraqqiyot auditorlik xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirish uchun yangi imkoniyatlarni ochib berdi. Innovatsion yondashuvlar – sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyasi va robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA) kabi ilg'or texnologiyalarni joriy qilish auditorlik sohasida sezilarli o'zgarishlarni amalga oshirdi. Ushbu esseda auditorlik xizmatlarida innovatsion yondashuvlar qanchalik samarali ekani va ularning raqobatbardoshlikka qanday ta'sir ko'rsatishi haqida statistik tahlil keltiriladi.

Deloitte tomonidan o'tkazilgan so'rov natijalariga ko'ra, yirik auditorlik kompaniyalarining 79 foizi sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan tahliliy dasturlardan foydalanishni boshlagan. Shu bilan birga, KPMG tomonidan 2022 yilda o'tkazilgan boshqa tadqiqotda auditorlarning 64 foizi blokcheyn texnologiyasining audit sifatini sezilarli darajada yaxshilashini ta'kidlagan. Bu raqamlar auditorlik kompaniyalari tomonidan innovatsion texnologiyalarga bo'lgan talabning oshib borayotganini ko'rsatmoqda.

Global bozor ma'lumotlariga ko'ra, 2023 yilda auditorlik xizmatlarining umumiy hajmi 236 milliard AQSh dollarini tashkil etgan va bu ko'rsatkichning 2025 yilga kelib 10 foizga oshishi kutilmoqda. Mazkur o'sishning katta qismi texnologik innovatsiyalarga asoslangan auditorlik xizmatlarining kengayishi bilan bog'liq.

Statistik tahlillar ko'rsatishicha, innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali auditorlik jarayonlarini tezlashtirish va xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Masalan, PWC ma'lumotlariga ko'ra, avtomatlashtirilgan jarayonlar (RPA) orqali bajarilgan audit

jarayonlari an'anaviy usullarga nisbatan 40 foizga tezroq yakunlanadi. Bu esa xizmat ko'rsatish sifatini oshirib, mijozlar ehtiyojlariga tezkor javob berish imkonini yaratadi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash esa katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish jarayonlarini 50 foizgacha samaraliroq qilishi mumkin. Bu orqali auditorlik jarayonlarida xatoliklarni kamaytirish va noto'g'ri ma'lumotlarni aniqlash ehtimoli 70 foizgacha oshadi.

Blokcheyn texnologiyasi esa tranzaksiyalarni shaffof kuzatish va firibgarlik xavfini minimallashtirish imkonini beradi. Mazkur texnologiyani qo'llagan kompaniyalarda xato va firibgarlik holatlarini 30 foizgacha kamaytirish kuzatilgan.

Statistik ma'lumotlar auditorlik sohasida innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Masalan, KPMG tadqiqotiga ko'ra, sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan dasturlardan foydalangan auditorlik kompaniyalari mijozlar sonini 20 foizga oshirishga erishgan. Shu bilan birga, xarajatlar va vaqtni kamaytirish natijasida xizmatlar narxini pasaytirgan kompaniyalar bozorda 15-25 foizga raqobatbardoshlikni oshirgan.

Innovatsiyalar auditorlik kompaniyalariga yangi xizmat turlarini joriy qilish imkonini ham beradi. Misol uchun, real vaqt rejimida moliyaviy monitoring va xavflarni oldindan aniqlash xizmatlari orqali mijozlarga ko'proq qiymat yaratilmoqda. EY tadqiqotlariga ko'ra, bunday yangi xizmatlar taqdim etilgan holda mijozlar sodiqligi 30 foizga oshgan.

Tahlillar ko'rsatib turibdiki, auditorlik xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion texnologiyalar katta ahamiyatga ega. Sun'iy intellekt, blokcheyn, RPA kabi texnologiyalar yordamida auditorlik jarayonlari samaradorligi sezilarli darajada oshirilib, xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanmoqda. Shu bilan birga, xarajatlarni kamaytirish, jarayonlarni tezlashtirish va yangi xizmatlarni taqdim etish orqali auditorlik kompaniyalari o'zlarining raqobatbardoshligini mustahkamlay oladilar. Bozordagi auditorlik xizmatlarining hajmi va texnologiyalarning joriy qilinish darajasi ham ushbu jarayonning dolzarbligini tasdiqlaydi.

Xulosa

Auditorlik xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyasi va robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA) kabi texnologiyalar yordamida audit jarayonlarining samaradorligi oshib, mijozlarga ko'proq aniq va tezkor xizmatlar ko'rsatilmoqda. Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, bu texnologiyalarni joriy qilish auditorlik xizmatlarining narxini pasaytirishga, sifatini oshirishga va xatoliklarni kamaytirishga yordam bermoqda. Natijada, innovatsiyalarni qo'llagan auditorlik kompaniyalari bozorda sezilarli raqobatbardoshlik afzalligiga ega bo'lib, mijozlar bazasini kengaytirish va yangi xizmat turlarini taklif qilish imkoniga ega bo'lmoqda.

Texnologik taraqqiyot auditorlik xizmatlari uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda va bu soha kelajakda yanada innovatsion va raqobatbardosh bo'lishiga shubha yo'q. Innovatsiyalarni joriy etish, ularni samarali qo'llash auditorlik xizmatlarining rivojlanishi va global bozor talablariga moslashishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Deloitte. (2022). Artificial Intelligence in Audit: Transforming the Future of Audit. Deloitte Insights. <https://www2.deloitte.com>
2. KPMG. (2022). Blockchain Technology: A Game Changer in the Audit Industry. KPMG Insights. <https://home.kpmg.com>
3. PWC. (2023). The Future of Audit: Automation and Robotics in Auditing Processes. PWC Global. <https://www.pwc.com>
4. EY. (2023). RPA and the Future of Auditing: Enhancing Efficiency and Accuracy. Ernst & Young Global. <https://www.ey.com>

5. ACCA. (2021). Digital Audit: How Technology is Transforming Audit Services. Association of Chartered Certified Accountants. <https://www.accaglobal.com>
6. ICAEW. (2020). Audit and Technology: Driving the Future of the Audit Profession. Institute of Chartered Accountants in England and Wales. <https://www.icaew.com>